

Sygn. akt **III AUa 106/21**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 października 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marta Sawińska

Protokolant: Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 27 października 2021 r. w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym

sprawy **M. D.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

o emeryturę górniczą

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Koninie

z dnia 7 grudnia 2020 r. sygn. akt III U 526/20

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie,
2. zasądza od M. D. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. kwotę 420 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje,

z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 240 zł od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o kosztach do dnia zapłaty.

Marta Sawińska

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 05.06.2020r. znak:(...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. Inspektorat w K. odmówił M. D. prawa do emerytury górniczej. Organ rentowy wskazał, że nie została spełniona konieczna przesłanka do przyznania prawa do emerytury jaką jest udokumentowanie wymaganych 25 lat pracy górniczej i równorzędnej z pracą górniczą. Organ rentowy uznał, że z otrzymanych dokumentów nie wynika, że w okresie od 01.09.1987r. do 28.10.1988r., od 01.10.1990r. do 30.11.1991r., od 01.12.1991r. do 31.07.1995r., od 01.08.1995r. do 30.11.1999r., od 01.12.1999r. do 31.05.2000r., od 01.09.2000r. do 31.03.2016r. i od 01.04.2016r. do 13.11.2019r. praca wykonywana przez odwołującego była związana bezpośrednio z procesem wydobywania kopaliny przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył M. D., w którym domagał się przyznania prawa do emerytury górniczej. W uzasadnieniu odwołania wskazał, że pracodawca przesyłał do organu rentowego pisma wyjaśniające i dołączał dowody, które za każdym razem były podważane przez ZUS.

Wyrokiem z 07.12.2020r. sygn. akt III U 526/20 Sąd Okręgowy w Koninie w pkt 1 wyroku zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy M. D. prawo do emerytury górniczej, począwszy od ukończenia (...) życia, tj. od dnia (...) r., w pkt 2 wyroku nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w sprawie.

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

M. D., ur. (...), złożył w dniu 27.11.2019r. wniosek o przyznanie prawa do emerytury górniczej. Zawniósł również o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa. Do wniosku dołączył zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu oraz świadectwo wykonywania pracy górniczej i równorzędnej z pracą górniczą.

W powyższym świadectwie wykonywania pracy górniczej i równorzędnej z pracą górniczą z 13.11.2019r. pracodawca zaznaczył, że M. D. jest zatrudniony w (...) Sp. z o.o. w K. od 03.09.1984r. do nadal, w tym w dniu 01.03.2015r. został przejęty w trybie art. 23⁽¹⁾ k.p. z (...) S.A., a w dniu 01.08.2017r. został przejęty w trybie art. 23⁽¹⁾ k.p. z (...) Sp. z o.o. Ponadto pracodawca potwierdził, że ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę górniczą określoną w art. 50c ust 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na stanowiskach według rozporządzenia MP i PS dnia 23.12.1994r. w okresach:

- od 01.09.1987r. do 28.10.1988r. – rzemieślnicy i inni robotnicy zatrudnieni stale na odkrywce przy wykonywaniu bieżących robót montażowych, konserwacyjnych i remontowych: ślusarze, spawacze, elektrycy, mechanicy, monterzy, wulkanizatorzy, automatycy, cieśle – **zał. 2 pkt 32**,
- od 01.10.1990r. do 30.11.1991r. – rzemieślnicy i inni robotnicy zatrudnieni stale na odkrywce przy wykonywaniu bieżących robót montażowych, konserwacyjnych i remontowych: ślusarze, spawacze, elektrycy, mechanicy, monterzy, wulkanizatorzy, automatycy, cieśle – **zał. 2 pkt 32**,
- od 01.12.1991r. do 31.07.1995r. – mechanik maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce oraz mechanik zatrudniony w stałej grupie remontowej na odkrywce – **zał. 2 pkt 11**,
- od 01.08.1995r. do 30.11.1999r. – rzemieślnicy i inni robotnicy zatrudnieni stale na odkrywce przy wykonywaniu bieżących robót montażowych, konserwacyjnych i remontowych: ślusarze, spawacze, elektrycy, mechanicy, monterzy, wulkanizatorzy, automatycy, cieśle – **zał. 2 pkt 32**,
- od 01.12.1999r. do 31.05.2000r. – spawacz maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce oraz spawacz zatrudniony w stałej grupie remontowej na odkrywce i jego pomocnik – **zał. 2 pkt 26**,
- od 01.09.2000r. do 31.03.2016r. – spawacz maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce oraz spawacz zatrudniony w stałej grupie remontowej na odkrywce i jego pomocnik – **zał. 2 pkt 26**,
- od 01.04.2016r. do nadal – rzemieślnicy i inni robotnicy zatrudnieni stale na odkrywce przy wykonywaniu bieżących robót montażowych, konserwacyjnych i remontowych: ślusarze, spawacze, elektrycy, mechanicy, monterzy, wulkanizatorzy, automatycy, cieśle – **zał. 2 pkt 32**.

W świadectwie tym pracodawca wymienił również pozostałe okresy pracy ubezpieczonego w zakładzie:

- od 03.09.1984r. do 30.06.1987r. – nauka zawodu
- od 01.07.1987r. do 31.08.1987r. – urlop bezpłatny,
- od 29.10.1988r. do 13.09.1990r. – służba wojskowa,
- od 14.09.1990r. do 30.09.1990r. – ustawowa przerwa po wojsku,

- od 01.06.2000r. do 31.08.2000r. – praca poza odkrywką.

W związku ze złożonym przez M. D. wnioskiem o emeryturę organ rentowy wszczął postępowanie wyjaśniające z zakładem pracy.

W toku trwającego postępowania wyjaśniającego zakład pracy poinformował, że M. D. zajmował stanowiska:

- od 01.09.1987r. do 28.10.1988r. – ślusarz,
- od 01.10.1990r. do 30.11.1991r. – ślusarz,
- od 01.08.1995r. do 30.11.1999r. – ślusarz-spawacz,
- od 01.04.2016r. do 31.08.2017r. – rzemieślnik wykonujący prace mechaniczne w przodku – spawacz,
- od 01.09.2017r. do nadal – starszy rzemieślnik wykonujący prace mechaniczne na odkrywce – spawacz.

Ponadto pracodawca wyjaśnił, że M. D. pracował na oddziałach:

- od 01.12.1999r. do 31.05.2000r. – Oddział (...) ((...)),
- od 01.09.2000r. do 23.06.2004r. – Oddział (...) ((...)),
- od 24.06.2004r. do 31.01.2005r. – Oddział (...) ((...)),
- od 01.02.2005r. do 30.11.2007r. – Oddział (...) ((...)),
- od 01.12.2007r. do 30.06.2013r. – Oddział (...) ((...)),
- od 01.07.2013r. do 31.03.2016r. – Oddział (...) ((...)).

Pracodawca przysłał również wyjaśnienia sporządzone przez (...)Oddziału (...) A. dotyczące miejsca oraz rodzaju wykonywanych prac za cały okres trwania zatrudnienia w (...) A., tj. za okres od 03.09.1984r. do 28.02.2015r. Z powyższych wyjaśnień wynika, że M. D. zatrudniony w oddziale (...) A. na stanowisku starszy rzemieślnik wykonujący prace mechaniczne na odkrywce – spawacz, pracuje w systemie jednozmianowym. Siedziba oddziału (...) znajduje się na zapleczu warsztatowym. W siedzibie oddziału znajduje się niezbędna dokumentacja kadrowa, organizacyjna i techniczna. Zgodnie z zakresem działania oddziału (...) pracownik zatrudniony m.in. na stanowisku starszy rzemieślnik wykonujący prace mechaniczne na odkrywce – spawacz, wykonuje prace na odkrywce, związane z serwisem i naprawą jednostek sprzętu technologicznego i pomocniczego pracującego na odkrywce. Odwołujący rozpoczyna zmianę o godzinie 6:00 w zapleczu warsztatowym oddziału (...), pobiera materiały i części zamienne, a o 6:30 – 7:00 zostaje dowiezony na odkrywkę do miejsca wykonywania prac. Jego obowiązki polegają na wykonywaniu prac spawalniczych w ramach napraw jednostek sprzętu technologicznego i pomocniczego, wymianie części, podzespołów i zespołów mechanicznych, hydrauliki siłowej, osprzętu roboczego w jednostkach sprzętu technologicznego i pomocniczego.

Po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego organ rentowy przyjął, że M. D. nie udowodnił żadnego okresu pracy górniczej i zaskarżoną decyzją odmówił mu prawa do emerytury górniczej.

M. D. w okresie od 03.09.1984r. do 30.06.1987r. odbywał praktyczną naukę zawodu w Kopalni (...) w T..

W dniu 01.09.1987r. podjął natomiast zatrudnienie w (...) A.. Początkowo został zatrudniony na stanowisku ślusarza w Oddziale (...) (...) (...) (...).

W okresie od 29.10.1988r. do 13.09.1990r. odwołujący odbywał zasadniczą służbę wojskową, a od 14.09.1990r. do 30.09.1990r. przebywał na ustawowej przerwie po wojsku.

Po odbyciu służby wojskowej, od dnia 01.10.1990r. powrócił do pracy w (...) A. na stanowisku ślusarza w Oddziale (...).

Od dnia 01.12.1991r. stanowisko odwołującego było określone w angażach jako mechanik maszyn i urządzeń górnictwa odkrywkowego i pracował on w Oddziale (...) (...) (...) (...).

W okresie od 03.04.1995r. do 23.06.1995r. M. D. uczęszczał na kurs podstawowego spawania elektrycznego i cięcia tlenem, który ukończył zdany egzaminem. W związku z powyższym od dnia 01.08.1995r. powierzono mu stanowisko ślusarza–spawacza i nadal pracował w oddziale (...).

W okresie od 01.06.2000r. do 31.08.2000r. odwołującemu powierzono obowiązki blacharza–dekarza i przeniesiono go do Oddziału (...) (...). Pracował wówczas poza odkrywką.

Natomiast od 01.09.2000r. odwołujący powrócił do pracy na stanowisku spawacza maszyn i urządzeń górnictwa odkrywkowego w oddziale (...).

Od dnia 01.12.2007r. został przeniesiony do Oddziału (...) i (...) (...) (...), a od dnia 01.07.2013r. do Oddziału (...) (...) (...).

Od dnia 01.05.2014r. odwołującemu powierzono dodatkowo pełnienie funkcji brygadzysty.

Z dniem 01.03.2015r. część zakładu pracy, w której zatrudniony był M. D. została przejęta przez (...) Sp. z o.o. Od dnia 01.04.2016r. odwołującemu powierzono stanowisko rzemieślnika wykonującego prace mechaniczne w przodku–spawacza i dodatkowo pełnił on funkcję brygadzysty.

W dniu 01.08.2017r. część zakładu pracy, w której zatrudniony był M. D. została natomiast przejęta przez (...) Sp. z o.o. Od dnia 01.09.2017r. odwołującego przeniesiono na stanowisko starszego rzemieślnika wykonującego prace mechaniczne na odkrywce–spawacza i powierzono mu pełnienie funkcji brygadzysty.

W całym okresie zatrudnienia w (...) A., a następnie w (...)i (...), za wyjątkiem okresu od 01.06.2000r. do 31.08.2000r., pomimo zmian stanowisk pracy, M. D. wykonywał te same obowiązki i zajmował się naprawą maszyn pomocniczych – sycharek, koparek i sprzętu gąsienicowego, pracujących pod maszynami podstawowymi na odkrywce i zajmujących się m.in. wyrównywaniem terenu pod koparkami wielonaczyniowymi. Odwołujący wchodził w skład brygady awaryjnej, która wyjeżdżała na odkrywkę w celu dokonywania napraw określonych maszyn. Swoje obowiązki wykonywał na odkrywce, we wkopie. Nie pracował w warsztacie. Był ślusarzem i spawaczem. Do jego obowiązków należało m.in. naprawianie gąsienic, wymiana rolek górnych i dolnych, wymiana kół napinających i wózków prowadzących, dolewanie oleju. Odwołujący nie był oddelegowywany do innych prac. Posiadał uprawnienia operatora wózka widłowego ale nie pracował jako operator wózka. Sporadycznie, w sytuacji gdy trzeba było załadować określone części lub sprzęt, jeździł wózkiem widłowym, a po załadunku wyjeżdżał razem z brygadą do prac na odkrywce. Odwołujący pracował na odkrywce A., K. i W.. Brygada awaryjna codziennie wyjeżdżała na odkrywkę w celu dokonywania napraw maszyn.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji wydał zaskarżony wyrok, w którym w pkt 1 wyroku zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy M. D. prawo do emerytury górniczej, począwszy od ukończenia (...) życia tj. od dnia (...)r., w pkt 2 wyroku nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w sprawie.

Sąd Okręgowy podał, że w przedmiotowej sprawie sporne było odwołującemu przysługujące prawo do emerytury górniczej, przy czym sporna pozostawała jedynie przesłanka wykazania 25 letniego okresu pracy górniczej.

Następnie Sąd I instancji zacytował art. 50a ust. 1 i 2, art. 50c ust. 1 pkt 4 o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W dalszej części uzasadnienia Sąd I instancji podał, że w przedmiotowej sprawie nie było sporne, że wnioskodawca z dniem (...) ukończył (...) lat, jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego i wnosi o przekazanie środków zgromadzonych w OFE na dochody budżetu państwa.

Na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w przedmiotowej sprawie Sąd Okręgowy ustalił, że w okresie zatrudnienia w (...) A., (...) Sp. z o.o. i (...) Sp. z o.o. od 01.09.1987r. do 28.10.1988r., od 01.10.1990r. do 31.05.2000r. i od 01.09.2000r. do 13.11.2019r. odwołujący był zatrudniony jako ślusarz, mechanik maszyn i urządzeń górnictwa odkrywkowego, ślusarz-spawacz, rzemieślnik wykonujący prace mechaniczne w przodku-spawacz, straszy rzemieślnik wykonujący prace mechaniczne na odkrywce-spawacz i wykonywał prace związane z usuwaniem awarii i naprawami maszyn pomocniczych - koparek jednonacyniowych, spycharek oraz sprzętu gąsiennicowego, które pracowały bezpośrednio pod maszynami podstawowymi i zajmowały się m.in. wyrównywaniem terenu pod maszynami podstawowymi. Bez pracy tych maszyn pomocniczych nie byłby możliwy proces wydobywania kopaliny (nadmanganu i węgla). Odwołujący dokonywał napraw tych maszyn na odkrywce, we wkopie, nie pracował natomiast w warsztacie. Zdaniem Sądu Okręgowego charakter pełnionych przez wnioskodawcę w tym okresie obowiązków pracowniczych niewątpliwie odpowiadał obowiązkom pracy górniczej na odkrywce.

Jednocześnie Sąd Okręgowy wskazał, że po uwzględnieniu okresu pracy od 01.09.1987r. do 28.10.1988r., od 01.10.1990r. do 31.05.2000r. i od 01.09.2000r. do 30.11.2019r. jako pracy górniczej w wymiarze pojedynczym ubezpieczony legitymuje się okresem pracy górniczej wynoszącym 30 lat i 10 dni.

Wobec powyższych ustaleń Sąd Okręgowy uznał, że odwołujący udowodnił okres wykonywania 25 lat pracy górniczej i równorzędnej w tym co najmniej 15 lat pracy górniczej o jakiej mowa w art. 50c ust.1 ustawy emerytalnej.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury górniczej, począwszy od ukończenia wieku, tj. od dnia (...) (pkt 1 wyroku).

Jednocześnie zaznaczył, że skoro wyjaśnienie wszystkich wątpliwości umożliwiających podjęcie rozstrzygnięcia w sprawie nastąpiło na etapie postępowania przed Sądem I instancji, nie można było stwierdzić odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie istnienia okoliczności niezbędnej do wydania decyzji na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej (pkt 2 wyroku).

Apelację od powyższego wyroku wywiódł organ rentowy zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że odwołujący w spornym okresie wykonywał pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracą górniczą na odkrywce w kopalni węgla brunatnego przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nadkładu i złoża przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych na stanowisku określonym w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 23.12.1994 r. co miało wpływ na wynik postępowania poprzez przyznanie odwołującemu prawa do emerytury górniczej,
2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 50a ust.1 w zw. z art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez ich zastosowanie w niniejszej sprawie i przyznanie odwołującemu prawa do emerytury górniczej.

Wskazując ww. zarzuty organ rentowy wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania w całości,

- zasądzenie od odwołującego na rzecz pozwanego organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje.

Odwołujący M. D. nie złożył odpowiedzi na apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja okazała się zasadna i w konsekwencji doprowadziła do zmiany zaskarżonego wyroku. Sąd Apelacyjny, nie kwestionując samych ustaleń faktycznych Sądu I instancji, dokonał odmiennej oceny przedstawionych okoliczności niż Sąd Okręgowy, uznając, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwalał na ustalenie, że odwołujący wykonywał pracę górniczą na odkrywce w kopalni węgla brunatnego przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nadkładu i złoża przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych.

Przypomnieć należy, że bezsporne w sprawie jest, że odwołujący ukończył (...) lat, a także że złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na OFE na dochody budżetu Państwa. Z kolei przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie było rozstrzygnięcie, czy praca odwołującego w okresie od 01.09.1987 r. do 28.10.1988r., od 01.10.1990 r. do 31.05.2000r. i od 01.09.2000 r. do 30.11.2019 r. była pracą górniczą w rozumieniu art. 50c ust. 1 ustawy emerytalnej.

Przesłanki warunkujące przyznanie prawa do emerytury górniczej określone zostały w art. 50a ust 1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887), który stanowi, że górnicza emerytura przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki: (1) ukończył 55 lat życia; (2) ma okres pracy górniczej wynoszący łącznie z okresami pracy równorzędnej co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, w tym co najmniej 10 lat pracy górniczej określonej w art. 50c ust. 1; (3) nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego albo złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

W myśl art. 50a ust. 2 cyt. ustawy wiek emerytalny wymagany od pracowników: kobiet mających co najmniej 20 lat, a mężczyzn co najmniej 25 lat pracy górniczej i równorzędnej, w tym co najmniej 15 lat pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ust. 1, wynosi 50 lat.

Przepisy art. 50c ust. 1 i ust. 2 wskazanej ustawy precyzują, jakie zatrudnienie uznaje się za pracę górniczą, a jakie za pracę równorzędną z pracą górniczą. W myśl art. 50c ust. 1 pkt 4 za pracę górniczą uważa się zatrudnienie na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nadkładu i złoża, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych, a także w kopalniach otworowych siarki oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń siarki i węgla brunatnego, na stanowiskach określonych w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki i ministrem właściwym do spraw gospodarki złożami kopalin.

Wykaz stanowisk pracy, na których zatrudnienie na odkrywce w kopalniach węgla brunatnego oraz przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń węgla brunatnego uważa się za pracę górniczą, zawiera załącznik nr 2 do Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 23.12.1994 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (§ 2) (Dz. U. z 1995r. Nr 2 poz.8). Rozporządzenie to zachowało moc na podstawie art. 194 ustawy o emeryturach i rentach w zakresie, w jakim jego przepisy nie są sprzeczne z przepisami tej ustawy. W załączniku nr 2 w pkt. 32 ujęte zostało stanowisko rzemieślnika i innego robotnika zatrudnionego stale na odkrywce przy wykonywaniu bieżących robót montażowych, konserwacyjnych i remontowych: ślusarze, spawacze, elektrycy, mechanicy, monterzy, wulkanizatorzy, automatycy, cieśle, a w pozycji 26 wymienione zostało stanowisko

spawacza maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce oraz spawacza zatrudnionego w stałej grupie remontowej na odkrywce i jego pomocnika.

Rację ma przy tym Sąd I instancji podkreślając, że o uznaniu pracy za pracę górniczą w rozumieniu art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej decyduje rodzaj faktycznie wykonywanej pracy, odpowiadający wymaganiom ustawowym (wyroki SN z dnia 25.03.1998 r., II UKN 570/97, OSNAPiUS 1999 nr 6, poz. 213; z dnia 22.03.2001 r., II UKN 263/00, OSNAPiUS 2002 nr 22, poz. 553; z dnia 02.06.2010 r., I UK 25/10, LEX nr 621137). Co jednak nie mniej istotne, i czego Sąd Okręgowy w pełni nie rozważył, to że to nie przepisy ww. rozporządzenia oraz jego załączników decydują o rozumieniu pracy górniczej, a wyłącznie treść ustawy. Analizy i kwalifikacji takiej pracy nie można rozpocząć i prowadzić przyjmując za nadrzędny przepis wykonawczy do ustawy, czyli zapis np. z pkt. 4 czy 7 załącznika nr 2 do rozporządzenia z dnia 23.12.1994 r. Rozporządzenie wykonawcze nie może bowiem dawać więcej uprawnień niż wynika to z przepisów ustawy, które winny stanowić podstawę wyjściową do oceny czy dana praca może być uznana za pracę górniczą (por. stanowisko SN wyrażone w wyrokach z dnia 08.04.2010 r., I UK 337/09, Legalis, oraz z dnia 28.04.2010 r., I UK 339/09, Legalis).

Jak wskazał ponadto Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12.05.2010 r., I UK 30/10 (LEX nr 590314), nie każda praca w kopalni węgla brunatnego, która funkcjonalnie związana jest z eksploatacją odkrywki, jest pracą górniczą uprawniającą do emerytury górniczej. To, co stanowi pracę górniczą uprawniającą do emerytury górniczej, określa ustawa. Analiza w ocenie pracy górniczej powinna koncentrować się na ustawowych warunkach pracy górniczej (pojęciu tej pracy), a nie na samej nazwie stanowiska. Natomiast punktem wyjścia w ocenie pracy górniczej nie może być przepis wykonawczy do ustawy, gdyż określa on właśnie jedynie nazwę stanowiska. Sama nazwa stanowiska nie ma znaczenia, jeżeli nie wiąże się z nim rzeczywiste wykonywanie pracy górniczej, czyli tej określonej w ustawie. Przepis wykonawczy rozporządzenia nie definiuje pracy górniczej i dlatego jego wykładnia nie może zmieniać ani rozszerzać ustawowej definicji pracy górniczej.

Wykaz stanowisk pracy, określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23.12.1994 r., odnosi się bowiem do zadań pracownika górniczego tylko jeżeli spełniają one kryteria miejsca wykonywania pracy i jej charakteru, określonego na mocy art. 50c ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W realiach niniejszej sprawy, zajmowanie któregokolwiek z wymienionych w załączniku nr 2 stanowisk mogłoby być uznane za pracę górniczą tylko wówczas, gdyby wykonywane przez M. D. czynności związane były bezpośrednio z zatrudnieniem na odkrywce w kopalni węgla brunatnego przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nadkładu i złoża, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych, a także w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalni węgla brunatnego (art. 50c ust. 1 pkt 4).

Jednocześnie podkreślić należy ponownie, że w judykaturze ukształtował się pogląd, że nie każda praca, która funkcjonalnie łączy się z eksploatacją odkrywki w kopalni węgla brunatnego jest pracą górniczą w rozumieniu ustawy emerytalnej. O pracy górniczej decyduje ustawa, zaś analizy i kwalifikacji takiej pracy nie można rozpocząć i prowadzić, przyjmując za nadrzędny, przepis wykonawczy do ustawy, czyli zapis stosownego punktu w załączniku nr 2 do rozporządzenia z 1994 r. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.04.2010 r., I UK 337/09, LEX nr 601991). W praktyce do pracy górniczej nie zakwalifikowano pracy operatora ciągnika rolniczego na odkrywce, przy pomocy którego wykonuje się prace pomocnicze przy naprawach, konserwacji urządzeń, a co za tym idzie - pracę przy obsłudze agregatów prądotwórczych, smarowniczych i sprzężarkowych, wykorzystywanych przez brygady elektryków i mechaników do prac polegających na konserwacji urządzeń wydobywczych i transportujących nadkład i złoża na odkrywce (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16.10.2018 r., I UK 412/17, LEX nr 2562152). Również prace przy naprawie koparek jednonaczyniowych i spycharek, które nie są maszynami wydobywczymi w kopalni węgla brunatnego, ale maszynami pomocniczymi, nie prowadzą do ziszczenia się przesłanki pracy górniczej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 28.04.2010 r., I UK 339/09, LEX nr 607444; z dnia 05.05.2011 r., I UK 395/10, LEX nr 863951; z dnia 23.10.2013 r., I UK 128/13, LEX nr 1455718; z dnia 16.01.2014 r., I UK 307/13, czy z dnia 29.11.2017 r., I UK 181/17, LEX nr 2433083).

Do okresów pracy górniczej podlegają uwzględnieniu tylko prace polegające na konserwacji maszyn wydobywczych w układzie (...), które jako całość stanowią zestaw urządzeń służących do wydobywania kopaliny (nakładu i węgla) w górniczym procesie technologicznym, na który składają się urabianie, transport lub składowanie węgla brunatnego. W konsekwencji sprzęt pomocniczy nie podlega zaliczeniu do sprzętu wydobywczego w kopalni węgla brunatnego, skoro sam ustawodawca w załączniku nr 2 do rozporządzenia z dnia 23.12.1994 r. rozróżnia w wymienionych tam stanowiskach pracy, na których zatrudnienie na odkrywce w kopalniach węgla brunatnego uważa się za pracę górniczą, maszyny i urządzenia górnicze a także sprzęt pomocniczy i technologiczny (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29.11.2018 r., I UK 181/17, LEX nr 2433083 czy z dnia 30.01.2018 r., I UK 529/16, LEX nr 2459723). W wyroku z dnia 27.06.2019 r., I UK 95/18 (LEX nr 2687721), Sąd Najwyższy przyjął, że praca kierowcy-operatora samochodowego sprzętu technicznego w odkrywce, wymieniona w poz. 6 załącznika nr 2 do rozporządzenia z dnia 23.12.1994 r., może być uznana za pracę górniczą tylko wtedy, gdy polega na wykonywaniu czynności wyczerpująco opisanych w art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalno-rentowej. Z kolei w wyrokach z dnia 28.04.2010 r., I UK 337/09 (LEX nr 601991) oraz z dnia 12.05.2010 r., I UK 30/10 (LEX nr 590314), Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że o uznaniu zatrudnienia jako pracy górniczej przesądza nie nazwa stanowiska, użyta w wydanym przez pracodawcę świadectwie pracy w szczególnych warunkach, odpowiadająca nomenklaturze zawartej w rozporządzeniu z dnia 23.12.1994 r., lecz pozytywna weryfikacja dokumentu pod kątem zgodności rzeczywiście wykonywanej przez pracownika pracy z ustawowymi wymaganiami.

W wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 17.09.2019 r. III AUa 1240/18 sąd wskazał, że do okresów pracy górniczej podlegają uwzględnieniu tylko prace polegające na konserwacji maszyn wydobywczych w układzie (koparka wielonaczyniowa - przenośnik taśmowy - zwałowarka), które jako całość stanowią zestaw urządzeń służących do wydobywania kopaliny (nakładu i węgla) w górniczym procesie technologicznym, na który składają się urabianie, transport lub składowanie węgla brunatnego. W konsekwencji sprzęt pomocniczy nie podlega zaliczeniu do sprzętu wydobywczego w kopalni węgla brunatnego.

Z niekwestionowanych ustaleń dokonanych przez Sąd meriti wynikało natomiast, że w okresie zatrudnienia w (...) A., (...) Sp. z o.o. i (...) Sp. z o.o. od 01.09.1987r. do 28.10.1988r., od 01.10.1990r. do 31.05.2000r. i od 01.09.2000r. do 13.11.2019r. odwołujący był zatrudniony jako ślusarz, mechanik maszyn i urządzeń górnictwa odkrywkowego, ślusarz-spawacz, rzemieślnik wykonujący prace mechaniczne w przodku-spawacz, straszy rzemieślnik wykonujący prace mechaniczne na odkrywce-spawacz i wykonywał prace związane z usuwaniem awarii i naprawami maszyn pomocniczych - koparek jednonaczyniowych, spycharek oraz sprzętu gąsiennicowego, które pracowały bezpośrednio pod maszynami podstawowymi i zajmowały się m.in. wyrównywaniem terenu pod maszynami podstawowymi. Tym samym charakter jego pracy nie miał bezpośredniego związku z zatrudnieniem na odkrywce w kopalni węgla brunatnego przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nakładu i złoża, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych. Zadania ubezpieczonego nie miały tak kwalifikowanego charakteru. Żadnej z ww. prac, o których mowa w art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej, odwołujący nie wykonywał. Jego praca w spornym okresie polegała na naprawach sprzętu pomocniczego przeznaczonego do bezpośredniej obsługi i zabezpieczenia eksploatacji układów (...), co wyklucza możliwość uwzględnienia spornych okresów do stażu pracy górniczej wymaganego do nabycia emerytury górniczej.

Zgodzić należy się również ze skarżącym, że przepisy normujące nabywanie prawa do emerytury górniczej muszą być wykładane ściśle, a dla oceny charakteru pracy górniczej nie mogą mieć decydującego znaczenia np. zakładowe wykazy stanowisk czy protokoły komisji weryfikacyjnej, kwalifikujące określone zatrudnienie jako pracę górniczą. Taka możliwość nie została bowiem w przepisach tych przewidziana. Zasady nabywania prawa do emerytur górniczych odbiegają od zasad obowiązujących powszechnie, co wynika z charakteru pracy górniczej, angażującej we wzmożonym stopniu siły fizyczne i psychiczne zatrudnionych. Z tego właśnie względu, ustalając ogólne zasady nabywania prawa do górniczej emerytury, ustawodawca z jednej strony uznał, że dla zaliczenia pracy górniczej do okresu, od którego zależy nabycie prawa do emerytury, wystarczające jest, jeżeli praca ta była wykonywana co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy (art. 50b ustawy emerytalnej), z drugiej natomiast – uznał za pracę górniczą na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego tylko zatrudnienie łączące się z wykonywaniem czynności o określonym charakterze i na

wyszczególnionych w rozporządzeniu stanowiskach pracy. Jest to w pełni uzasadnione jeśli się uwzględni, że charakter zatrudnienia na odkrywce – z uwagi na warunki jego wykonywania i stopień bezpieczeństwa, wpływające na obciążenie fizyczne i psychiczne – nie może równać się z charakterem zatrudnienia pod ziemią (por. cyt. wyżej wyrok SN z dnia 29.04.2010 r., I UK 339/09).

Odwołujący w całym spornym okresie zatrudnienia w (...) A., a następnie w (...) i (...), za wyjątkiem okresu od 01.06.2000 r. do 31.08.200 r., pomimo zmian stanowisk pracy, wykonywał te same obowiązki i zajmował się naprawą maszyn pomocniczych – spycharek, koparek i sprzętu gaśnicowego, pracujących pod maszynami podstawowymi na odkrywce i zajmujących się m.in. wyrównywaniem terenu pod koparkami wielonaczyniowymi.

Sąd Apelacyjny podkreśla, że powyższe ustalenia wskazują, że wbrew twierdzeniom Sądu I instancji w spornym okresie odwołujący M. D. nie wykonywał pracy, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 4 tej ustawy, albowiem zgodnie z tym przepisem, za pracę górniczą uważa się zatrudnienie na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego przy ręcznym lub mechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewożeniu nadkładu i złoża, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych (nie zaś urządzeń pomocniczych tj. spycharka czy koparka jednonaczyniowa), a także w kopalniach otworowych siarki oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń siarki i węgla brunatnego, na stanowiskach określonych w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki i ministrem właściwym do spraw gospodarki złożami kopalni.

Mając na uwadze powyższe uznać więc należało, że M. D. nie udowodnił wymaganego okresu wykonywania 25 lat pracy górniczej i równorzędnej, a tym samym nie spełnił wszystkich przesłanek, o których mowa w art. 50a ust. 2 ustawy emerytalnej.

Powyższa konstatacja doprowadzić musiała w konsekwencji do uwzględnienia apelacji i zmiany zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie wniesionego przez M. D. odwołania, które pozbawione było uzasadnionych podstaw. O powyższym orzeczono więc w punkcie 1 wyroku, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

Zmiana zaskarżonego orzeczenia Sądu I instancji co do meritum powodowała także konieczność orzeczenia o kosztach procesu i obciążenie odwołującego kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu przed Sądem Okręgowym – na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i § 9 ust. 2 rozporządzenia z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1804, ze zm.). O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym zaś orzeczono natomiast na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. i § 10 ust. 1 pkt 2 cyt. wyżej rozporządzenia z 22.10.2015 r. (punkt 2 wyroku).

sędzia Marta Sawińska